

Zirki Aşireti 100 milyon lirayı bulan 85 yıllık maaşın peşinde

Diyarbakır ve çevresinde etkili olan ve 1830 yılında döneminde Kürt isyanlarına katıldıkları gerekçesiyle sürgün edilen, 64 köy ile binlerce dönüm arazilerine el konulan, yaşamlarını sürdürebilmeleri için yurtluk-ocaklık maaşı bağlanan Zirki aşireti mensupları, 85 yıl önce kesilen maaşlarını faiziyle birlikte alabilmek için Diyarbakır Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dava açtı. Aşiretin avukatı Serhat Karaşın, hesap uzmanlarıyla yaptığı incelemede aşiretin devletten alacağına 100 milyon lirayı geçebileceğini, iç hukukta sonuç alamamaları halinde ise BM insan hakları masasından idari yaptırımın haksızlığına dair görüş alıp AİHM'e gideceklerini söyledi.

Diyarbakır'ın Hazro, Lice, Silvan ilçe ve köylerinde 1800'lü yıllarda etkili olan Temur Ağa'nın liderliğini yaptığı Zirki Aşireti 1800'lü yıllardan itibaren başlayan Kürt ayaklanmalarına katıldıkları gerekçesiyle Padişah 2'nci Mahmut zamanında Edirne'ye sürgün edildi. Zirki aşireti ileri gelenlerinden Hamdi Bey'in torunu olan Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi öğretim görevlisi Kadri Yaka, 1 yıllık çalışmayla Osmanlı ve Cumhuriyet arşivlerini tarayarak aşiretinin durumunu yansıtan belgeleri ortaya çıkardı. Yaka, büyük dedesi olan Zirki Aşireti lideri Temur Bey'in Kürt isyanlarına katılan diğer aşiret reisleriyle birlikte 1830 yılında sürgün edildiğini söyledi.

Kadri Yaka, Osmanlı padişahının özür dilemeleri karşılığında kendilerini affedeceğini bildirmesi üzerine diğer aşiret reislerinin özür dileyerek topraklarına geri döndüğünü, özür dilemeyen Temur beyin ise sürgünde öldüğünü kaydederek, şunları anlattı:

"1830 yıllarındaki aşiretimiz Kürt isyanlarına katıldıkları için diğer aşiretlerle birlikte Padişahın fermanıyla Edirne'ye sürgüne gönderilmiş. El konulan mallarına karşılık ise aşiret fertlerine yaşamlarını sürdürebilmeleri için yurtluk-ocaklık maaşı bağlanmış. Bir süre sonra Padişah sürgüne gönderilen aşiret liderlerinin özür dilemesi halinde onları affedeceğini ve topraklarına dönebileceğini bildirmiş. Diğer aşiret reislerinin aksine, dedem aşiretimizin lideri Temur Bey özür dilemeyince, kendisine dönüş yasağı konulmuş ve Edirne'de sürgünde yaşamını yitirmiş. Temur Bey'in çocuklarından Eyüp, 1861 yılında aldıkları maaş yetmeyince Osmanlı idaresine başvurarak zulüm altında olduklarını, maaşlarının artırılmasını istemiş. Eyüp beyin isteğini yerinde bulan Osmanlı idaresi maaşlarını arttırmış. 1919 yılına kadar düzenli ödenen maaşlar Kurtuluş Savaşı'nın başlaması ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle kesilmiş. Cumhuriyetin kurulmasından sonra yani 1929 yılında ise dedelerimizden biri Mustafa Kemal Atatürk'e başvurarak birikmiş olan yurtluk-ocaklık maaşlarının ödenmesini talep etmiş. İsteği yerinde bulan Atatürk, 10 yıllık birikmiş yurtluk-ocaklık maaşlarının birden ödenmesini sağlamış ancak bir daha da bilmediğimiz nedenlerden dolayı bu maaş ödemesi yapılmamış."

85 YILDIR BİRİKEN MAAŞLARI İÇİN DAVA

Kendisinin aşiretin önde gelenlerinden Hamdi Bey'in torunu olduğunu söyleyen Kadri Yaka, aşiretlerinin 10 metreyi bulan seceresini çıkardıklarını anlattı. Yaka, şöyle konuştu:

"Edindiğim bilgilere göre Hamdi Bey'in torunuyum. Hamdi Bey'e ödenen son maaş 250 liradır. Bu o dönemde bir köy satın alabilecek bir değerdedir. En büyük dedem Temur Bey'in ilk maaşı ise 3 bin kuruş, yani 30 liradır. O dönemde halk arasında 'beşi birlik' olarak bilinen altının değeri ise 2.5 lira olduğuna göre 12 beşbirlik altın alınabiliyormuş. Günümüze uyarladığımızda ise bir beşbirlik altının değeri 6-7 bin lira civarındadır. Yani günümüz parasıyla Temur bey ayda 70 bin liranın üzerinde maaş alıyormuş. Alacağımız olan bu maaşlar hangi hesapla yapılacağını devletimiz bilecek ve yardımcı olacak. O günkü para değeriyle bugünkü karşılaştırılıp öyle

verilecek. Tabii bu paranın hesabının ölçülmesi için oldukça zordur. Çok büyük rakam tutacağına inanıyoruz. 64 köyümüz bugün elimizde olsa sürekli gelir getiren bir durum olurdu. Bu maaş 1929 yılından sonra kesildiği için ailelerimiz perişan olmuş. 2013 yılında başlattığımız çalışmalarla Osmanlı ve Cumhuriyet arşivlerini tarattım bütün belgeleri çıkarttım. Bu belgeler ışığında bize 85 yıldır ödenmeyen hakkımız olan paranın faiziyle birlikte verilmesi için avukatım aracılığıyla mahkemeye başvurdum. Kültür Bakanı bir süre önce bir televizyon kanalında Osmanlı döneminde mağdur edilen ailelerin haklarının verileceğini söyledi. Bu da bizi daha da umutlandırdı."

SON ÖDEMEYİ ATATÜRK YAPTI

Zirki Aşireti avukatı Serhat Karaşin ise, aşiretin yurtluk-ocaklık maaşlarını alabilmek için Diyarbakır Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurdıklarını belirterek, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin en son 1929 yılında yurtluk-ocaklık maaşını ödeyerek borcun yükümlülüğünü kabul ettiğini ve 1929 yılından sonraki maaşlarında ödenmesi gerektiğini söyledi. Karaşin, şöyle dedi:

"Davamızın özünde 1929'da yapılan ödeme sonrasında yapılmayışı ve bu ödemenin devamının da bundan sonra da yapılmasıyla ilgili bir talep ortaya koyduk. Yurtluk-Ocaklık maaşının özü itibariyle hak ve alacak olması dolayısıyla TC devletinin de bunu ödemesi gerektiğini düşünerek başvuruyu başlattık."

BU TARİHİ HESAPLAŞMANIN İLK DAVASI

Zirki Aşiretinin yurtluk-ocaklık maaşlarının alınmasıyla ilgili başlattıkları hukuki sürecin, Kürt aşiretlerinin tarihsel hesaplaşmasının ilk başlangıcı olacağını öne süren Karaşin, Zirki Aşireti'nin Diyarbakır bölgesinde çok köklü tarihi ve misyonu bulunduğunu anlatırken, "Bölgedeki özellikle Kürt aşiretlerinin tarihsel süreç içinde maruz kalmış olduğu idari işlemlerle yaşadığı mağduriyeti de gündemleştirmek ve bunun üzerinden özellikle bir tarihi süreci hesaplaşmayı başlatmak istiyoruz" dedi.

ALACAK 100 MİLYON LİRADAN FAZLA

Avukat Serhat Karaşin, yurtluk-ocaklık maaşıyla ilgili hesap uzmanlarıyla yaptığı görüşmede çok büyük rakamlar çıktığını belirterek, şunları söyledi: "Hesap uzmanlarıyla yaptığımız görüşmelerde 100 milyon liradan fazla bir rakam çıktı ortaya. Tabii ki yargılama aşamasında kesin rakam çıkacak. Tabii bu işin trajik bir tarafı da var. Bu aşiret darmadağın olmuş. Türkiye'nin her tarafına yayılmış bir aşiret. Buradaki tarihsel mağduriyeti de ortaya koymak gerekiyor."

"AİHM'E GİDERİZ"

Avukat Karaşin, Zirki Aşireti'nin yurtluk-ocaklık maaşlarını alabilmek için başlattıkları hukuki süreçten bir sonuç almamaları halinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuracaklarını, mülkiyet hakkının özünün zedelendiğine ve zorunlu göçün mağduriyetinin tespitine yönelik rapor isteyeceklerini anlattı. Ellerinde yüzlerce vekalet olduğunu anlatan Karaşin aşirete ilişkin arazilerinin iadesini isteyeceklerini ekledi.